

בלבבי משכן אבנה

כמעט כל החומר המופיע בעלון זה חדש

בקרב עלון מיוחד לקורונה #2

חודש ניסן - תיקון כח השיחה

חודש ניסן - כח השיחה

רבתינו מלמדים אותנו שכל חודש וחודש יש כח מיוחד לאותו חודש. הכח המיוחד של חודש ניסן הוא כח של 'שיחה', מה שהאדם שח - "ויצא יצחק לשוח בשדה".

"עשרה קבין של שיחה ירדו לעולם, תשעה נטלו נשים ואחד כל העולם כולו" (קידושין מט:). הרי שכח השיחה הוא כח מיוחד לנשים יותר מלאנשים. מצד כך, ביציאת מצרים נאמר "בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים", הרי שחודש ניסן מיוחד לכח של שיחה, שמתגלה ביתר שאת וביתר עז אצל נשים.

נעמוד בעזר ה' להבין את הכח בנפש שנקרא "שיחה".

ג' חלקי השיחה

בכללות ממש, כל כח וכח בכלל, ושיחה בפרט מתחלק באדם לשלושה חלקים. רבתינו מחלקים את הכח לשלושה חלקים.

החלק הראשון זה הוא כאשר האדם שח שיחה של מצוה, כגון בתפילה, או באופן שהוא משוחח עם חבירו על מנת להועיל לו וכדו'.

החלק השני של השיחה היא מה שהאדם שח כדי הצורך וההכרח, ועל זה אומרים רבתינו "ההכרח לא יגונה".

החלק השלישי של השיחה זוהי שיחה של מותרות, דברים שאינם של מצוה ודברים שהם אינם צורך והכרח. אלו הם א"כ נקראים דיבורים ושיחות של מותרות.

א"כ, אלו שלושת חלקי השיחה: (א) שיחה של מצוה כתפילה ועזרה לזולתו וכדו'. (ב) שיחה של דברים שהם כדי הצורך וההכרח,

שעל זה נאמר "ההכרח לא יגונה". (ג) שיחה שהאדם משוחח שיחות שהם מותרות שאין בהם לא מצוה ולא צורך.

האדם נקרא מדבר

האדם הרי נקרא כידוע 'מדבר', מלשון שניתן לו כח של דיבור, כח של שיחה. זו מעלת האדם שעליו נאמר "ויצר את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה", כמו שאומר התרגום שעל ידי ה"ויהי האדם לנפש חיה" הוא נעשה "לרוח ממללא" כח של דיבור. הרי שכח הדיבור באדם הוא מעלת האדם, שעל שם כן הוא נקרא 'מדבר'.

התבוננות על דיבורים שלנו

לפי זה, ראשית, נתבונן. כל אחד ואחת מאיתנו - כמה זמן ביום אנחנו מדברים ומשוחחים? יש לאדם כ"ד שעות ביממה. כמה שעות, כמה זמן בכל יום ויום, שכל אחד ואחת מאיתנו מדברים?

התבוננות שניה. כאשר חודד שיש שלושה חלקים בדיבור ובשיחה, דיבור שהוא של מצוה, דיבור שהוא הכרח, ודיבור של מותרות, אם ננסה להתבונן ולראות - לאחר שבדקנו לערך כמה זמן ביום אנחנו מדברים, נתבונן: כמה החלק של דיבור של שיחה של מצוה, כמה החלק של דיבור של שיחה של צורך והכרח, וכמה החלק של דיבור של שיחה של מותרות?

אם נתבונן באמת, כל אחד ואחת מאיתנו יכול לראות כמה חלקי הדיבור הם של מצוה, כמה חלקי הדיבור של צורך והכרח, וכמה חלקי הדיבור של מותרות. בוודאי שעל דרך כלל נשים לב ונראה, שרוב הדיבורים שאנחנו מדברים, אלו הם דברי מותרות -

לא דיבורים בעיקר של מצוה, ולא דיבורים בעיקר של הכרח, אלא דיבורים שרובם אלו הם דיבורים של מותרות.

ראשית, כל כח מעלת האדם, כמו שהוזכר, נקרא "מדבר" - מצד כח הדיבור שנמסר לאדם. את הכח העליון הזה שנקרא 'מדבר', הוא משתמש ברובו לדברים שהם מותרות. והרי שהוא משפיל את עומק מעלת מדרגת האדם שנקרא "מדבר", לדברים שהם מותרות, שאין בהם צורך והם אינם מועילים. והרבה מאוד פעמים, הם גם מזיקים, הם מגיעים לידי רכילות, לשון הרע ומוציא שם רע.

הרי שראשית להתבונן, שאת עיקר מעלת האדם שנקרא 'מדבר', יתכן מאוד (וכך זה באמת אצל רוב בני האדם) שמבלים את כח הדיבור שלהם, ברובו במותרות.

ב' סיבות מדוע האדם מדבר דיבורי מותרות

נתבונן עכשיו יותר: מתי על דרך כלל האדם מדבר דיבורים של מותרות? באופן כללי, זה נחלק לשני חלקים.

אופן אחד, כאשר שני בני אדם נפגשים אחד עם השני, כגון שנוסעים ביחד ברכבת, במטוס, באוטובוס, נפגשים ברחוב וכן בכל צורה שהיא, וכאשר נפגשים בני אדם והם שוהים בצוותא ביחד, באופן טבעי הם מתחילים לדבר. זה אופן אחד של דיבורים שבני אדם מדברים דיבורים של מותרות.

אופן שני, שהאדם נמצא לבד, למשל בבית או בנסיעה או שהוא ממתין לאיזשהו מקום, ואז מכיוון שהוא נמצא לבדו הרי שהוא מתקשר לבני אדם אחרים ומדבר איתם.

אלו הם שני אופנים מתי האדם מדבר את

חודש ניסן – תיקון כח השיחה

רוב דיבורי המותרות שלו. אופן אחד כאשר הוא נפגש מעיקרא עם בני אדם, לפעמים זה עם בני ביתו ולפעמים עם אחרים במקומות חיצוניים יותר. אופן שני שהאדם מדבר דברים בטלים, זהו כאשר הוא נמצא לבדו, והוא עצמו מחדש את סיבת הדבר לדבר דברים בטלים.

זה לא רק שני מקרים. אלא מונח כאן בעומק שני שורשים מאיפה נובע עומק הסיבה שהאדם מדבר דברים בטלים, דברי מותרות.

נחמד א"כ את שני הסיבות העמוקות מדוע בני האדם מדברים הרבה מאוד דיבורים ושיחות של מותרות. כמו שהזכרנו, באופן כללי זה מתחלק לשני מקרים, מקרים שבין כך ובין כך הוא נמצא עם בני אדם ואז הוא מדבר דברי מותרות, ומקרים שהוא נמצא לבדו והוא מחדש סיבה למה לדבר עם זולתו.

דיבור ללא צורך

נתחיל עם המקרה הראשון. כאשר האדם נמצא בין בני אדם והוא מדבר איתם דברי מותרות, לפעמים זה נובע מצד הלכות דרך ארץ, שבני אדם מרגישים שזה לא מכובד ולא נעים ולא יפה לשבת ליד אדם אחר ולשתוק. אבל ברוב הפעמים, הסיבה שכל אחד ואחת מאיתנו מדברים הוא מחמת שכמו שיש לאדם הנאה לאכול ויש לאדם הנאה לחשוב דמיונות נעימים, גם בדיבור עצמו, מאז חטא אדם הראשון, נתחדש הנאה בעצם הדיבור עצמו.

יש לבני אדם הנאה לשוחח שיחות אין בהם לא תכלית, לא תועלת, הם לא מביאים לשום דבר, שיחה לשם שיחה. כמו שבני אדם אוכלים מאכלים ערבים, ואפי' אם אין להם שום צורך בעצם האכילה, והם יכולים לשמוע ניגונים כי זה מביא אותם לידי עונג מסוים, גם הדיבור עצמו מביא את האדם לידי הנאה מסויימת. זו סיבה אחת שבני אדם מדברים דברים בטלים כאשר הם נפגשים עם זולתם.

זו אם כן הסיבה הראשונה שהאדם מדבר: מחמת שיש לו הנאה במה שהוא מדבר

דברי מותרות. שורשו מחטא אדם הראשון, אצל הנחש אומרים חז"ל (גמ' בתענית) שמתקבצים כולם אצל הנחש, ואומרים לו 'מה הנאה יש לבעל הלשון בדיבורו', אבל יש לו הנאה במה שהוא מדבר.

דיבורים הבא מתוך שעמום וריקנות

האופן השני שהאדם מדבר, זה כאשר הוא נמצא לבדו והוא מחדש קשר עם בני אדם על מנת לדבר.

שם, יש עוד סיבה עמוקה מדוע בן אדם מחדש סיבה לדבר. זה נובע מריקות פנימית, מחללות פנימית, משעמום בתוך עומק הנפש. וכאשר האדם לא מסוגל, קשה לו או צר לו להתמודד עם הריקנות הפנימית שבתוכו, עם השעמום שנובע מהריקות, הרי שבמקום למלאות את עצמו בתוכו, הוא מסיח דעתו מעצמו, על ידי שהוא מדבר עם אחרים.

זהו בבחינת "דאגה בלב איש ישחנה" – יסיחנה מדעתו על ידי שישחנה לאחרים. הרי שאפילו אם אין לו דאגה גמורה אלא עצם כך שיש לו ריקנות פנימית, שעמום פנימי, חוסר סיפוק בתוך עצמו עם עצמו. הוא גורם לידי כך שהוא יצור קשר עם בני אדם, ועל ידי כך הוא מסיח דעת מהעולם הפנימי של עצמו, והוא יוצא לעולם חיצוני על ידי אותו דיבור.

א"כ, מלבד הסיבה הראשונה שהיא הנאה מעצם הדיבור, יש סיבה שניה מדוע האדם מדבר: כאשר הוא נמצא לבדו והוא מחדש סיבת דיבור למותרות.

סיכום עד השתא

נסכם, אם כן, את הדברים.

בוודאי שיש צורך נפשי לאדם לדבר דברים, אבל מעבר לאותו כמות של צורך לאדם לדבר, יש את שתי הסיבות הנוספות שהוזכר מדוע האדם מדבר.

הסיבה הראשונה זה כי יש הנאה בעצם הדיבור עצמו. הסיבה השניה זה מה שהאדם מסיח דעת מעצמו על ידי שהוא מדבר.

הדיבורים הללו פעמים רבות נמצאים באותו דיבור עצמו שניהם, גם אם הוא נפגש עם בני אדם והוא מדבר, הוא לא מדבר רק מחמת הנאה לדבר אלא גם כי משעמם לו לשבת ולשתוק וכדו'. אלו הם א"כ שתי הסיבות.

צורך נפשי לדיבור

אנחנו חוזרים ומדגישים, עוד פעם: הזכרנו בהתחלה שיש שלושה חלקים של דיבור, מצוה, צורך ומותרות. חלק מהצורך זה לא שהאדם ידבר בדיוק מה שהוא צריך, חלק מהצורך הנפשי זה לדבר גם מעט מעבר למה שהוא ממש צריך באופן המעשי. זהו מה שכתוב במשנה באבות, שהתורה נקנית ב"מיעוט שיחה", ואומר הגר"א, שצריך לדבר מעט מעבר לכדי הצורך הגופני והמעשי שלו, הרי שכל מה שדיברנו על מותרות של דיבור הוא מעבר לצורך נפשי, לדבר יותר ממה שלמעשה הוא צריך לקיום בפועל ממש.

סיכום של הארבע סיבות לדיבור

אם כן, ברור, עד עכשיו חילקנו את הדיבור לארבעה חלקים: חלק ראשון – מצוה, חלק שני – צורך ממש, חלק שלישי – צורך נפשי מעבר לצורך הגופני המעשי, חלק רביעי – המותרות.

לגבי דיבורי מותרות עצמם, העמדנו בהם שתי סיבות שורשיות מדוע האדם מדבר מותרות: סיבה ראשונה – מחמת שיש הנאה בעצם הדיבור, סיבה שניה – מחמת שהאדם ריקן הוא רוצה להסיח דעת מעצמו על ידי הדיבור.

בדרך כלל, בכל דיבור של מותרות יש את שתי הסיבות. השאלה היא, כמה מהסיבה הראשונה וכמה מהסיבה השניה. בזה הדברים חלוקים.

נתבונן, אם כן, עכשיו למעשה, בשני החלקים של הדיבור של המותרות שהוזכר: הן דיבור של המותרות, מחמת הרצון להנאה, והן דיבור של מותרות, מחמת הריקנות הפנימית והבריחה של האדם מעצמו.

חודש ניסן - תיקון כח השיחה

דיבור לשם ההנאה - השורש

הרבה מאוד מהדיבורים שנמצאים בעולם הם דיבורים לשם הנאה. אפשר לראות את זה הרבה מאוד, כשבני אדם נפגשים בשמחות, או כשנפגשים בנסיעות, או ברחוב, ויכולים לשוחח ולדבר אחד עם השני דקות, ולפעמים אפילו שעות, בלי שיש שום תוכן ושום תועלת ושום תוצאה מכל מה שהאדם דיבר באותו זמן. מאיפה עומק הדבר בנפש נובע?

צריך להבין, כל דבר בבריאה הקב"ה ברא אותו לתכלית. יש תכלית לכל הבריאה כולה. באופן טבעי, הכח של התכלית של הבריאה כולה לא גלויה בנפש של האדם בשעת לידתו, אלא התכלית שעומדת לנגד עיניו זה ההנאה של אותו רגע. מצד כך, כשהוא קטן, הוא אוהב לאכול דבר על מנת שיהיה לו הנאה לאותו רגע, הוא משחק במשחק על מנת שיהיה לו הנאה לאותו רגע. הכח הזה מוטבע עמוק עמוק בתוך נפש האדם, שרוב ככל המעשים שהוא עושה הם לא יוצאים ממקום של תכלית, אלא ממקום של הנאה רגעית במה שהוא עושה. בייחוד, הכח הזה מתגלה אצל כח הדיבור של האדם.

רוב רובם של בני האדם רוב הדיבורים שלהם הם דיבורים של מותרות, מחמת שהם נהנים מעצם השיחה עצמה. ככל שהאור של התכלית של נפש האדם גבוהה יותר, חזקה יותר, גלויה יותר וברורה יותר, הרי שהוא מתחיל להרגיש שהדיבורים הללו הם ריקים מתוכן, אין בהם משמעות, אין בהם תכלית. ככל שהאדם חי בעולם שיש בו פחות ביקוש לתכלית, הרי שהוא יכול לדבר ולדבר ולדבר, ולא מפריע לו שאחרי שעה של שיחה לא יצא שום תועלת ושום מעלה מכל השעה של השיחה. ויתר על כן, על דרך כלל, יצא נזקים ואיסורים.

אבל עוד פעם, הנקודה הראשונה ברורה: כל זמן שלא גלוי בנפש האדם תביעה לתכלית, אלא הוא חי מהנאה של רגע, הכח של ההנאה של רגע גורם לידי כך שהאדם מדבר ומדבר ויש לו סיפוק בעצם הדיבור ולא כואב לו שכל הדיבור כולו, כל השיחה כולה לא הגיע לשום מקום של תכלית. ככל

שאור התכלית יהיה חזק יותר בנפש, הכמות של הדיבורים של האדם תלך ותצומצם יותר, ותהיה מכוונת ומדויקת יותר שיצא מזה תכלית.

הסברנו אם כן בס"ד את הנקודה הראשונה של הדיבורים לשם הנאה: ככל שאור התכלית חזקה יותר וגלויה בנפש האדם, הרי שהוא מואס ברוב הדיבורים של המותרות שאינם מביאים לשום תכלית, לא לתכלית גדולה ופעמים רבות גם לא לתכלית קטנה.

דיבורי מותרות - בלי מחשבה

כח שני שמכוחו האדם מדבר, ועל ידו אפשר לבנות את הדיבור באופן נכון: הרמב"ן כותב באגרתו הידועה "חשוב הדיבור קודם שתוציאנו מפיך". אם נתבונן ונראה, רוב הדיבורים של המותרות שבני האדם מדברים, כמעט ואין בהם מחשבה, יש בהם מעט מעט מאוד של מחשבה.

זה מבהיל מאוד לראות שבני האדם מדברים כל כך הרבה דיבורים בכל כך הרבה נושאים, ויתכן שהם מדברים בנושאים שאין להם כמעט שום הבנה במה שהם מדברים.

יש דברים שהאדם מדבר בדברים שהוא מבין רק אין שום תועלת לדיבור במה שהוא מדבר, האדם מספר "עשיתי כך אתמול, ואני מתכוון לעשות כך מחר, הבת שלי עשתה כך, התינוקת שלי התעוררה בלילה, קמתי, הלכתי, שתיתי, ישבתי", וכל הסיפורים כולם של הבריאה שאין בהם שום תכלית, אבל לפחות הוא מבין במה שהוא מדבר, בעובדות שבהם הוא מספר.

אבל פעמים רבות, בני האדם מדברים שיחות שהם מביעים דעות על הרבה מאוד דברים, ואין להם כמעט שום הבנה במה שהם מדברים! הם מתייחסים למשל איך מנהיגים את המדינה, איך מנהיגים את הכלכלה, או שהמנהל של הבית ספר או המנהלת של הסמינר צריכה לעשות כך וכך, ועוד הרבה מאוד נוסעים בענייני חינוך ובענייני כל מה שקיים בעולם, שיתכן מאוד מאוד שהם עצמם אינם מבינים כמעט כלום במה שהם מדברים. מאיפה זה נובע בעומק הנפש?

כאשר בן אדם חי את ההנאה של הרגע, הוא לא מקשר את המחשבה לדיבור. כמובן, שאם הוא לא יחשוב כלום, אז אי אפשר לדבר, אבל הוא משתמש עם מחשבה קלה מאוד, ומכוחה הוא מדבר, לכן גם הדיבור נעשה מהר מאוד, כי הוא בלי מחשבה, להרבה פעמים.

אבל יתר על כן, הדיבור הוא עם איכות מאוד ירודה, עם תוכן מאוד נמוך. ככל שהאדם יחבר את המחשבה לדיבור שלו, והוא יברר את הדיבור שלו עם המחשבה, הדיבורים לאט לאט ילכו ויצטמצמו ברוב המקרים, מחמת שהוא יצוק תוכן לתוך הדיבור. כשהוא יצוק תוכן לתוך הדיבור, הרי שאי אפשר לדבר כל כך הרבה. הדיבור צריך להיות מבוקר ומבורר מול מציאות המחשבה.

נסכם א"כ את שני החלקים שהזכרנו עכשיו. רוב דיבורי המותרות שבני האדם מדברים חסר בהם שני חלקים. חסר בהם תכלית, וחסר בהם עומק של מחשבה. אם נתבונן, נראה את זה בקלות מאוד ברוב דיבורי המותרות שיש, הם לא מביאים לשום תכלית, ורמת המחשבה בהם היא קלושה מאוד ומועט מאוד.

התיקון לדיבורי מותרות - להתרגל להכין צורת השיחה

ככל שהאדם ירגיל את עצמו לחפש תכלית במה שהוא מדבר וליצוק תוכן בתוך הדיבורים שהוא מדבר, הוא יקבל משמעות אחרת לכח הדיבור שלו, לכח השיחה שלו, ואז הוא יגלה פתאום עולם חדש של דיבורים עולם חדש של שיחות.

למעשה: לפני שהאדם מדבר, כשהוא יודע שהוא יפגש במקום פלוני עם אנשים, צריך להכין את עצמו, פעם אחת ביום לפחות: "על מה אני ידבר, ואיך אני ידבר דברים שיש בהם תוכן - ומה התכלית של הדיבור שאותו דיברתי". להתרגל, בהתחלה פעם אחת ביום, לדבר דיבורים מתוך מחשבה שקדמה לכך, ומתוך תכלית מה יצא מהדיבורים, לאט לאט.

חודש ניסן – תיקון כח השיחה

כמובן, צריך להגדיל את הכמות של הדיבורים שמדברים אותם מתוך עומק של מחשבה ושמביאים לתכלית, ולהקטין את הדיבורים שמדברים אותם ממיעוט גמור של מחשבה ואינם מביאים לשום תכלית.

ראשית א"כ, שיהיה ברור לכל אדם, ששורש רוב הדיבורים של המותרות נובע מהעדר תכלית ומהעדר מחשבה. א"כ העבודה הוא, לנסות פעם אחת ביום, לדבר מתוך מחשבה יותר עמוקה ודיבור שמביא לידי תכלית. לאט לאט, האדם מברר את עצמו, ומדבר יותר בצורה הפנימית. אז הוא בעצם מגיע לשיחה של קדושה, לא לפרעה - "פה-רע", אלא לשיחה של יציאת מצרים, של "מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה".

לא לדבר על הכל

יש עוד נקודה נוספת יסודית מאוד.

האדם צריך להרגיל את עצמו, שלא כל תחום שמדברים הוא חייב להביע דעה ולהגיד מה הוא חושב. הוא צריך להתרגל ולהבין, שיש דברים שהוא מבין בהם מעט, יש דברים שהוא מבין בהם הרבה, ויש תחומים שהוא לא מבין בהם בכלל. וזה שיושבים כמה בני אדם או כמה נשים ומדברים באיזשהו עניין, אני לא חייב להביע דעה בכל דבר ובכל עניין.

האדם צריך להתרגל שכשהוא מביע דברים, הוא צריך להביע אותם ממקום שהוא מבין את מה שהוא מדבר, וממקום שברור לו שמה שהוא מדבר, זו המציאות. ככל שהאדם מדבר ממקום יותר ברור, כמות הדיבורים שלו על דרך כלל תלך ותוקטן. ככל שהאדם מרגיל את הנפש לדבר, ובעומק אין צורך ל"הרגיל" את הנפש, כיון שזה טבע רוב בני האדם, לדבר בכל תחום ובכל עניין - אז באופן טבעי הפרץ של הדיבור הולך ונפרץ, והשיחה נופלת ל"פה-רע" - "פרעה".

א"כ, נקודה יסודית מאוד הוא, לדבר בדברים שהוא באמת מבין במה אני מדבר ואני מאמין, שמה שאני מדבר הוא נכון, ולא לדבר בכל תחום ובכל עניין ובכל דבר

כמעט, על אף שההבנה שלי באותו דבר קרובה מאוד לאפס המוחלט.

אם האדם ירגיל את עצמו לחפש תכלית בדיבור, לחפש עומק של מחשבה ולדבר בדברים שאני מבין, לאט לאט הוא יגלה עולם חדש של דיבור.

זה מבהיל מאוד לראות שאצל רוב רובם של בני האדם, חלק גדול מהחיים שלהם עובר על דיבורי מותרות שאין בהם לא תכלית, ללא מחשבה, ללא הבנה וללא עומק.

אלו הם אם כן שלושת החלקים על מנת שכח הדיבור של האדם יהיה בקדושה, והדיבור של האדם ירומם אותו ויעלה אותו, ולא חס ושלום להיפך יוריד אותו.

סיכום חלקי התיקון לדיבורי מותרות

עד השתא בררנו את החלק הראשון של דיבורי המותרות שנובעים מרצון להנאה. נתבאר שלושת החלקים, החלק הראשון - לחפש תכלית בדיבור, החלק השני - להתבונן לחשוב ולחפש עומק בדיבור, והחלק השלישי - להתרגל לא לדבר בכל דבר ובכל עניין, כלשון חז"ל "למד לשונך לומר איני יודע", אלא לדבר רק בדברים שאני מבין בהם, ואני יודע מה שאני מדבר.

תיקון לדיבור הנובע מריקנות

הזכרנו שהחלק השני של המותרות הוא מצוי אצל בני אדם שנמצאים בעצם לבד, אבל הם יוצרים קשר עם זולתם, או שהם הולכים לשם, או שהם מתקשרים וכדו', בכל הצורות שיש היום בדורנו, והם יוצרים סיבה חדשה לדבר. לא רק כשהם נפגשים הם מדברים, אלא הם יוצרים סיבה חדשה לדבר. על דרך כלל, הסיבה שבני האדם יוצרים סיבה חדשה לדבר כשאין צורך זה נובע מהריקנות הפנימית מהשעמום הפנימי של הנפש.

ראשית, האדם צריך להיות מודע לכך, כשהוא נמצא למשל לבדו בנסיעה, במקום מסוים ופתאום עולה במחשבתו להתקשר לפלוני ולדבר, שיעצור רגע ויחשוב: לשם מה

אני מתקשר? האם באמת יש צורך לכך, או כי יש לי חשק לדבר?

אם הוא יבין שיש לו חשק לדבר, שיתבונן ויראה, האם החשק נובע מהנאה של דיבור, או כי הוא חש שעמום. אם הוא מרגיש את אותו שעמום, ראשית הוא צריך להיות מודע לעצמו, שהשעמום נובע מריקנות פנימית, והמעשה שהוא הולך לעשות עכשיו נובע מהריקנות. הוא לא מתמודד עם הריקנות - אלא בורח ממנה, על ידי שהוא יוצר קשר עם זולתו.

ראשית, צריך מודעות והבנה באיזה מצב האדם נמצא. לאחר מכן, בעזר ה', נסביר יותר את הפתרון. אבל ראשית, כאשר האדם נמצא לבד והוא מרים טלפון לפלוני הוא צריך לחשוב רגע האם יש צורך או אין צורך, ואם אין צורך, הוא צריך לברר וללבן בעצמו, אז מדוע אני מתקשר, ולהגדיר שזה נובע או מההנאה של דיבור, וברוב המקרים זה נובע בעיקר משעמום פנימי, ולהכיר את הריקנות שנמצאת בנפש. הריקנות הזו שנמצאת בנפש, היא ריקנות כללית על כללות החיים כולם. כלומר, שלאדם אין מספיק עולם פנימי בתוך עצמו משל עצמו. אבל אנחנו לא נעסוק עכשיו בריקנות הכללית, אלא אנחנו נעסוק בריקנות הפרטית של הדיבור.

נסביר את הדברים. הרי כאשר נאמר לבן אדם שהוא נמצא למשל לבד, תשב לבד ותשתוק ולא תדבר, אז הוא על דרך כלל יגיב ויאמר: "אבל יש בבן אדם תכונה טבעית שהוא צריך לדבר". הטענה הזאת שיש באדם תכונה טבעית שהוא צריך לדבר היא נכונה. ראשית, היא נכונה שהאדם צריך גם לדבר מעט דיבורים, כמו שהזכר מקודם דברי הגר"א, לא רק דיבורים שהוא ממש צריך לצרכי הגוף, אלא גם על מנת ליצור לעצמו מרווח מסוים בנפש. אבל רוב הדיבורים של המותרות חורגים בהרבה מעבר לאותו כמות של דיבור. האם באמת הכח הזה של הדיבור נצרך לאדם או לא נצרך לאדם?

בודאי שבעומק בפנימי הכח הזה של השיחה והדיבור נצרך לאדם, השאלה רק במה הוא

חודש ניסן – תיקון כח השיחה

מדבר ועם מי הוא מדבר.

ככל שהאדם יותר חי בעולם פנימי יותר, הוא חי יותר עם עומק פנימי יותר, הוא חי יותר עם בורא עולם, אז הוא משוחח איתו הרבה מאוד.

וכאשר האדם נמצא לבד, אם הוא רגיל לדבר עם רבש"ע, "כדבר איש אל רעהו" כמו שהאב מדבר עם בנו, כמו שאמא מדברת עם בתה, כמו שבעל מדבר עם האשה, והאשה עם בעלה – אז כשהוא נמצא לבד, הוא מדבר הרבה מאוד עם הרבש"ע, הן במחשבה והן הרבה פעמים גם בפה. ככל שהאדם חי עולם פנימי יותר, אז כח השיחה שלו בחלקו הגדול מופנה למה שהוא מדבר עם הרבש"ע, לכן הצורך שלו לדבר עם בני אדם הולך ומוקטן.

צריך להבין ברור, הכח והתשוקה של בני האדם לדבר היא קיימת אצל כל אדם. רק אצל רוב בני האדם מחמת שהדיבור שלהם עם הרבש"ע הוא מאוד מועט. וגם בשעת התפילה, פעמים רבות מאוד הם אינם חשים ומרגישים אותו ית', אז הם לא מרגישים דיבור עם מישהו אלא סתם אמירה בעלמא רח"ל, ולכן כח השיחה שלהם טובע את עצמו לצאת לפועל במקום אחר,

ולכן הם מדברים הרבה מאוד עם בני אדם מותרות.

אבל ככל שהאדם חי עולם פנימי יותר, מקושר לעצמו יותר, מקושר לבורא עולם יותר, אז חלק גדול מכמות השיחה שלו מופנית מול הקב"ה.

מצד כך, כאשר הוא נמצא לבד, זה לא מביא אותו באופן טבעי לשעמום וריקנות ולחפש עם מי לדבר. אלא הוא נמצא עם עצמו, הוא נמצא עם הרבש"ע. וכשיש לו צורך לדבר, הוא מדבר גם מעט כמובן עם בני אדם, אבל הוא מדבר הרבה מאוד עם הרבש"ע.

ככל שהאדם חי יותר פנימה אז הוא מרגיל את עצמו יותר לחשוב, ראשית, כמות הדיבורים שלו גם כן הולכת ומוקטנת, כי

הוא חי הרבה יותר בעולם של מחשבה ופחות בעולם של דיבור.

לדבר עם הרבש"ע – באופן טבעי

אבל יתר על כן, צריך להבין את הנקודה היסודית מאוד. אנחנו רואים שבני אדם מדברים הרבה הרבה הרבה מאוד. הכח הדיבור הזה קיים בנפש של כל אחד מאיתנו, ואצל נשים בפרט, "ט" קבין שנטלו נשים". הכח הזה צריך להיות מופנה בעיקר לדיבורים עם הרבש"ע!

כמו ששני בני אדם שהולכים יחד הם יכולים ליסוע שעות ולדבר אחד עם השני שעות, יהודי שחי באמת עם הרבש"ע, אז הוא מדבר עם הרבש"ע הרבה מאוד במשך היום. לא רק בג' תפילות, ולא רק בזמנים שהוא מייחד לעצמו שעה להתבודדות – אלא לאורך היממה כולה באופן טבעי, יש לו שותף שהוא חי איתו, והוא מדבר איתו הרבה.

לבני אדם מסוימים, זה נראה מאוד מחודש, מאוד משונה, ואולי אפילו מוזר. כל זה מחמת שהם לא חיים בצורה חושית עם מי שאמר והיה העולם, איתו ית"ש. אבל ככל שהאדם חי ממש בפועל, בלבבו, במחשבתו, עם הרבש"ע, והוא חי ומרגיש שהוא נמצא איתו ועימו ממש, בליבו, אז הוא רגיל לדבר איתו. ואז עיקר כח השיחה מופנה למקום האמיתי.

זה עומק חודש ניסן גאולת ישראל ממצרים, כשנגאלנו מהשיחה של הקלקול, מ"פרעה", לשון "פה רע", ונכנסנו לשיחה של קדושה. בצורת חיים של יהודי אמיתי, הוא מדבר והוא מדבר הרבה, אבל רוב הדיבורים שלו זה דיבורים של תפילה, זה דיבורים של קדושה, והרבה דיבורים עם הרבש"ע.

בודאי שבעל צריך לדבר עם אשתו, והאשה צריכה לדבר עם בעלה, ושניהם צריכים לדבר עם הילדים, ויש הלכות דרך ארץ ויש צורת חיים. אבל בין זה ובין צורת החיים שאותה אנחנו מכירים שיש כל כך הרבה

דיבורים של מותרות, כל זה נובע מחמת שהרבש"ע לא נמצא במוח בגילוי.

סיכום

נסכם אם כן את הדברים בס"ד.

חלקי הדיבור של המותרות נתחלק לשנים, חלק שהאדם מדבר מכח הנאה – הוא צריך להרגיל את עצמו לחפש תכלית בדיבור שהוא מדבר, תכלית בכלל החיים, ותכלית בדיבור שהוא מדבר, לחפש תוכן ועומק במה שהוא מדבר, ולדבר רק בדברים שהוא מבין ומאמין למה שהוא מדבר.

החלק השני של הדיבור שנובע משעמום בעומק הנפש – צריך לגלות עולם פנימי של דיבור עם רבש"ע. מי שמגלה עולם פנימי של דיבור עם הרבש"ע, נאמר את זה בלשון הברורה: כל החיים שלו משתנים מהקצה אל הקצה, יותר אפילו מ"גר שנתגייר וקטן שנולד". הוא אדם שיוצא מעולם של נפרדות, לעולם של חיים בצוותא עם דביקות בקב"ה.

כל אחת ואחת ירגיל את עצמו לדבר עם הרבש"ע, בפשיטות, באמיתות, פעם יותר מעומק הלב ופעם פחות, עכ"פ להרגיל את עצמו, לדבר תמיד כסדר עם הרבש"ע. הן במחשבה, הן בדיבור בפה. כמובן, בשום שכל, ובמקומות שאפשר לעשות כך. אבל שכל צורת החיים של היהודי תהיה באופן כזה, שהוא חי עם הרבש"ע, מדבר איתו, משוחח איתו. והזיקה לשיחה מופנית למי שאמר והיה העולם.

זהו גאולת ישראל ממצרים, גאולת השיחה. נזכה בעזר ה' לשוח דברי קדושה, לספר ביציאת מצרים, להתייחס לבין אדם לחבירו בשיחה הראויה, הן בעל לאשתו, הן אשה לבעלה, והן לילדים, והן לחברים ולמכירים, ולשכנים ולשכנות. אבל שעיקר הדיבור יהיה מופנה אל מי שברא את העולם בדיבורו, להתקשר אליו בשלימות, בדיבור אמיתי, קדוש, ופנימי. ■ מהשיעור ראש חודש עבודה 001

פרק ד' | הכרה עצמית

לכן, חלק מסוגית עמלה של תורה, זו הקבלה לקיים את המצוות בפועל, כי זו היא השלימות של הארת אור התורה שיוצא מהכח אל הפועל על ידי מעשה המצוות.

אם כן, מה שנאמר "וגם יקבל על עצמו לעשות ולקיים ככל הכתוב בתורה שבכתב ושבעל פה" זהו מה שמפורש להדיא לדינא שצריך לקיים.

מוסיף הנפש החיים -

ואשר יראה ויבין דרכו והנהגתו מתורה הקדושה

שהרי מבואר בדברי רבותינו כמה וכמה פנים מדוע נקראת התורה בשם "תורה", ואחד מהפנים הוא מלשון "הוראה", התורה הקדושה מורה לאדם מה לעשות, ואור התורה מורה לאדם כיצד לנהוג.

יש את חלק ההנהגה שמגלה התורה על ידי גילוי רצונו יתברך בעסק התורה וקיום המצוות בפועל.

אבל יש את החלק שאין בו הלכה למעשה, "בן סורר לא היה ולא נברא", - לחד מ"ד - אלא לדרוש ולקבל שכר, וכן - על זה הדרך - הלכות שהיו בעבר ואינם קיימים בהווה, ואף לא לעתיד, ואפילו הכי יש מצווה של תלמוד תורה, קל וחומר שאר חלקי התורה שאינם הלכה, גם בהם יש צד מסוים של הלכה.

רבותינו מגדירים שהתורה נקראת "תורה" מלשון "הוראה", כמו שהזכר, וההלכה נקראת "הלכה" מלשון "הליכות עולם לו", "איזה הוא דרך ישרה שיבור לו האדם", זו הדרך שאדם הולך בה, ועל שם כך נקראת ההלכה "הלכה" על שם ההליכה.

מצד הפנים הללו אומר הנפש החיים "ואשר יראה ויבין דרכו והנהגתו מתורה הקדושה", אדם צריך ללמוד הוראה שמביאה לידי הלכה, לא רק במקום הלכה כפשוטו - הלכות קיום המצוות - שזה בודאי ראשית לכל, אלא אפילו בדבר שאין עיקרו נוגע בגדרי ההלכה, עליו ללמוד את ההוראה היוצאת מאותו דבר.

הוראה זו, אף היא בבחינת הלכה, "הליכות עולם לו", זו הדרך של תלמידי חכמים ההולכים מחיל אל חיל מכח ההלכה.

הפנים העמוקות שבדבר, שאור תלמוד התורה כולו יוצא למעשה, אדם שלומד רק דבר שאפשר לקיים למעשה להלכה, כפשוטו, נמצא שאור התורה היורד אל נפשו רק בדבר שיש לו נפקא מינא לדינא ואפשר לקיים אותו, אבל בדבר שאי אפשר לקיים אותו, אין לו הוראה המביאה לידי הלכה, וזה נשאר כאור של תורה במח, דעת,

ולב. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

סנהדרין (קח, ע"א) - עדת קרח אינה עתידה לעלות, שנאמר (במדבר, טז, לג) ותכס עליהם הארץ, בעוה"ז. ויאבדו מתוך הקהל, לעוה"ב, דברי ר"ע. רבי אליעזר אומר, עליהם הוא אומר (שמואל, א, ב, ו) ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל. והרי שלשית ר"ע זהו איבוד גמור, אבדון. ולשית ר"א, זהו אבידה ששבה, מוריד שאול ויעל. ואמרו (שם, קט, ע"ב). ובתוספתא שם, פי"ג, ה"ט) ר' יהודה בן בתירא אומר, באין הם לעוה"ב, ועליהם הוא אומר, תעיתי כשה אובד בקש עבדך, נאמרה כאן אבידה ונאמר להלן אבידה, מה אבידה האמורה להלן אבידה המתבקשת, אף אבידה האמורה כאן, אבידה המתבקשת. ובאבות דר"נ (פרק לו) אמרו, מתוך הקהל אבדו, מן העוה"ב לא אבדו.

ונודע מדברי האריז"ל, שיש מדרגות בעוה"ב, אלף השביעי, שמיני, תשיעי, עשירי. ואף אם איבד שביעי לא איבד בהכרח שמיני, וכן שמיני ביחס לתשיעי, וכו' (עיין שער הגלגולים, סוף הקדמה כ"ד. ומאמרי רז"ל, סנהדרין). ועיין לשם שבו ואחלמה (הקדמות ושערים, ש"ו, פ"ט) וז"ל, בענין מ"ש בכמה מקומות אין לו חלק לעוה"ב, הנה יהיה הכוונה לפני דברינו, על כל משך הזמן עד שיגיע התיקון. כי כל חלקו ושכרו דעוה"ב אשר היה מוכן אליו באורות הגבורות העליונים דשרש נשמתו, הרי נסתלק ממנו ונפסק מהם ע"י שנתחלפו אותן כל הכוחות דהגבורות לתוקף דינים קשים ע"י אחיזת החיצונים בהגבורות דשרש נשמתו אשר שם היה שכרו וחלקו דעוה"ב, וכו'. וזהו כוונתם ז"ל בכל אותן העבירות שאמרו עליהם אין לו חלק לעוה"ב, והכוונה הוא כי אבד חלקו ונפסק ממנו (כי נסתלק ועלה ונתעלם בשורשו), ואין לו תקנה שיוחזר לו אלא ע"י אחד הדברים הנזכרים (תשובה תפלה וצדקה, או יסורין, עיי"ש), אבל לבסוף הנה יתוקן עכ"פ.

ובדקות איבוד עוה"ב יש בו ב' חלקים, כלשון הלשם. א. "חלקו", שהוא גילוי שורש נשמתו, כמ"ש על הרשעים (ר"ה, יז, ע"א) גופן כלה ונשמתן נשרפת ורוח מפורתן תחת כפות רגלי הצדיקים. ב. "שכרו". כמ"ש בבניהו בן יהוידע (ב"מ, לג, ע"ב) וז"ל, כי עיקר התענוג שם הוא בראיה, כמ"ש רז"ל (ברכות, יז, ע"ב) צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה, והיינו בראיה, עכ"ל. ובעומק, עיקר השכר בעוה"ב, הוא גילוי טעמי תורה, כמ"ש (פסחים, קט, ע"א) שכיסה עתיק יומין, מאי נינהו, טעמי תורה. ויתר על כן סתרי תורה, עיי"ש. ויתר על כן דבקות והתכללות שלמה בא"ס ב"ה.

יקרא | ה-ט

והקטיר הכהן. הקטרה, ה-ט-קרה. הנה שורש אות ט' יש בה ב' פנים. א. טוב, כמ"ש (ב"ק, נה, ע"א) מפני מה לא נאמר אות ט' בלוחות ראשונות, ח"ו נשתברה טובה מישראל. והיינו שאות ט' בחינת טוב. ב. בחינת שורש לכל טעות והטיה. והוא שורש של נטיה, הטיה, טעות, מטה, ועוד. וכאשר מצורף לאות ט' אות ה', זהו טעות גמור, כי אות ד', בחינת פזור כמ"ש המהר"ל, בחינת ארבע כנפות הארץ. אולם אות ה', נקודת אמצע המחרם. וכאשר חל באות ט', נטיה לצדדים בצירוף אות ה', זהו פיזור של כח המחרם, אות ה'.

וזהו בחינת קטורה, אשת אברהם, טה-קור. והיינו שחל בה קרירות, כח הפרוד, ולכך שלח אברהם שנתווסף לו אות ה', אברם - אברהם, ושלחם, את בני קטורה, מעל פניו בחייו, והיינו להפקיע מהם את השליטה באות ה' בשמו, כי משם יניקתם, כי אברם אינו מוליד, ורק אברהם, מכח אות ה' מוליד. וקטורה בת פרעה, שורש לגלות מצרים בזרעו של אברהם, ויונקת מזרעו, עשו - אדום, שארבע מאות איש עמו, וכנגדם, אורכה של מצרים, ד' מאות פרסה על ד' מאות פרסה, שזהו ד' של פיזור.

והוא שורש מלכי אדום שמלכו קדם מלך לישראל, שמלכו ומתו, זולת מלך השמיני, הדר, ששם אשתו מהיטבאל בת מטרד. מטרד, טד-רם שורש דקלקול, ט-ד, פיזור ט' לד' רוחות, רם גימט' עמלק, מזרעו של עשו. אולם נתקנו במהיטבאל, ה-ט-מלאבי, שמלך זה, הדר, שהיא אשתו, לא מת. ושורש מלך זה באברהם, ואילו זכתה קטורה, היתה נתקנת כמהיטבאל.

וזהו בחינת אברהם שעליו דרשו חז"ל (במד"ר, חקת, יט, א) מי יתן טהור מטמא, זה אברהם מתרח. טהור, טה-ור. והוא שורש תחילת תיקון חטא אדה"ר, כנודע. ובא לתקן את תולדת חטאו, להט החרב המתהפכת. להט, ל-הט. כי להט החרב מונעתו מלהיכנס לגן עדן, לנקודת החיבור שבאות ה', וגורמת לו להישאר חוצה, בגלות של ארבע כנפות הארץ. וזהו שורש זרעו של אברהם שאמר לו הקב"ה, הבט נט השמימה וספר הכוכבים, אם תוכל לספר אתם ויאמר לו כה יהיה זרעך (בראשית, טו, ה), הבט, ה-ט-ב. והוא עצמותו של אברהם "עין טובה". טובה, טה-בו. אולם בברית בין הבתרים, ששם נתבשר על פזור בניו בגלות, כתיב (בראשית, טו, יז) ועלטה, עלטה, על-טה. עלטה עולה ושולטת, על-טה.

וכאשר תיקן פגם זה יעקב, כתיב (שם, וישלח, לג, יח) ויבא יעקב "שלם" עיר שכם וגו', ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם במאה קשיטה. קשי-טה. שתיקן קשי זה, וזהו ויבא יעקב "שלם". ובזרעו עיקר תיקון זה היה ביי"ב אבני החשן שהם כנגד י"ב שבטים, באבן פטדה, פד-טה. נפדה טה. וכאשר נתקן טה בשלמות נעשה כתר-עטרה, ער-טה. נתהפך רע לער. ועיקר תיקון זה בחדש ניסן שנטל עשרה עטרות, בתחלתו. ומזלו טלה, טה-ל. ובו היה גאולת ישראל ממצרים בזכות טוב עין של אברהם, אות ט', ובזכות אות ה' שנתוספה לו. שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: טהור, הבט, הטבה, בהט, בוטה, טובה, להט, עטרה, הבטחה, הט, החטיא, חטאה, מטה, נוטה, קטנה, עלטה, מטה, חטה, טוביה, טלה, טלטה, יטבתה, לוטה, מהיטבאל, טוה, טעה, פטדה, קטורה, קשיטה, פליטה, פשטה, שטה, שפטיהו, הקטרה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

סנהדרין (עג, ע"א) - אבדת גופו מנין, ת"ל השבותו לו.
כגון שרואה שחברו שהוא טובע בנהר או חיה גוררתו או לסטין באין עליו שהוא חייב להצילו, ואף למיטרח ומיגר להצילו, עיי"ש. ויתר על כן איתא במדרש תנאים (דברים, כב, ג) לכל אבידת אחיך, אבדת גופו שחייב לרפאתו אם חלה. ופירש בהדר זקנים (משפטים, כא, יז) דמהתם (והשבותו לו) לא שמעינן אלא היכא דטובע, שמאבד גופו בבת אחת.

ועיין מנחת חינוך (מצוה רלט) שכשם שיש מצות השבת גופו, ק"ו שיש מצות השבת נפשו, שאם יכול להצילו מן העבירה דהוא אבדת נפשו, חייב להחזירו למוטב ע"י תוכחה ולהצילו. וכן כתב בערבי נחל (שלח, דרוש א').

והנה שורש אבידת גופו, נמצא אצל אדה"ה, שאם אכל מעץ החיים וחי לעולם. וכאשר אכל מעץ הדעת, נאמר בו (בראשית, ג, יט) עפר אתה ואל עפר תשוב. וזה קאי על גופו שנברא מן העפר שנאמר (שם, ב, ז) וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה. ועיין דעת ותבונה (פרק כא) וז"ל, ואמרו כי ערום אנכי ואחבא, והכוונה היא שאדה"ה כשבראו השי"ת תחלה, היה גופו ממקום גבוה מאוד, והייתה נפשו מולבשת באותו הלבוש הראשון ואז היה בג"ע, ושחטא אבד לבוש זה ונשאר ערום, ואז עשה לו השי"ת לבוש אחר מעור והוא ממדרגה תחתונה מאוד. ויתר על כן אף אבידת נפשו היתה שם, שכאשר אכל מעץ הדעת איבד חלקי נפשו.

ונרחיב מעט באיבוד נפש של החוטא. איתא בחסד לאברהם (מעין ז', נהר ט) וז"ל, ואם יהיה בהיפך שמחטיא הנשמה, לא לבד שיאבד הנשמה והרוח ע"י יצה"ה, אלא אבד גם הנפש, שנאמר הכרת תכרת הנפש ההיא, עכ"ל.

ושורש הדבר היה אצל אדה"ה בחטאו כמ"ש בכתבי האריז"ל (ספר הליקוטים, משלי, כב) וז"ל, כשחטא אדה"ה, אבד הזיהרא וניתנה אל חנוך, והיו נפש ורוח ונשמה חצובים ממקום גבוה ופרחו ממנו ונכנסו במקומות אחרים מלולככים בקליפות, עכ"ל.

ואמרו (אבות דר"נ, פ"א) בשעה שאמר לו הקב"ה מכל עץ הגן אכול תאכל ומעץ הדעת טור ורע לא תאכל ממנו, כי ביום אכלך ממנו מות תמות. כיון שאכל ממנו נטרד, לקיים מה שנאמר (תהלים, מט, יג) אדם ביקר בל ילין, נמשל כבהמות נדמו, עכ"ל. וזהו אובד ה"אבד", שירד למדרגת בהמות אולם לא אובד כמותם ממש, כמ"ש בכוזרי (מאמר א') וז"ל, כמה הוא רחוק מן הדעת שיהיה האדם כלה בטבעו, אבד גופו ונפשו כבהמות. ■ המשך בע"ה

בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

כתר כתיב (דברים, לב, מב) מראש פרעות אויב. ובתרגום, לאעדאה כתרין מריש סנאה ובעל דבבא. ועיין אמרי אמת (ויחי, תרפ"ט, ד"ה ויאמר) איתא בגמ' (סוטה, יג, ע"א) ויבואו עד גרן האטד, מלמד שהקיפואו כתרין לארוננו של יעקב, וכו', והיינו שהקיפואו כתרין, שהכתרין תתאין התבטלו אל קדושה, וזש"כ מראש פרעות אויב, ובתרגום לאעדאה כתרין מריש סנאה ובעל דבבא, ועיי"ש, תרפ"ד, כ"א, ועוד.

ועוד. רצון. ואמרו (תנחומא, בשלח, טו) כשהן עושין רצונו ה' ילחם לכם, אין עושין רצונו ויהפך להם לאויב (ישעיה, סג, י). ועיין צמח צדק ערך אויב.

ועוד. כתר - פלא עליון. וכאשר ישנו אויב נעשה פלילים, כמ"ש (דברים, לב, לא) ואויבנו פלילים.

חכמה כח-מה. ועיין רש"י (בשלח, טו, ו) ימינך הנאדרת בכח, היא משברת ומלקה את האויב. וברמב"ן שם, ימינך ה' תרעץ אויב בכח גדול, וכו', כי בכח גדול ימין ה' נאדרי בכח.

בינה מדרגת לעת"ל. ואמרו (מכילתא דר"י, בשלח, שירה, ה) תרעץ אויב. רעצת אויב אינו אומר כן, אלא תרעץ אויב לעת"ל.

דעת אמרו (סנהדרין, כט, ע"א) אויב מ"ט (לא מעיד בו) משום דמרחקא דעתייה.

ועוד. עמלק, דעת דקליפה (עיין זוה"ק, בשלח, סו, ע"א). ועיין צרור המור (האזינו) מראש פרעות אויב, הוא עמלק שנאמר בו ראשית גוים עמלק, והוא נקרא אויב ה'. ולכך אף זרעו, המן, כתיב ביה איש צר ואויב, המן הרע הזה. ועיין אמרי אמת (פורים, תרפ"ז) מראש פרעות אויב, ובתרגום, לאעדאה כתרין מריש סנאה. לא כתיב איזה אויב, אולם הכוונה להמן ובניו, דכתיב (שם, לג, כז) ויגרש מפניך אויב ויאמר השמד, ואיתא (שמו"ר, לח, ד) דקאי על המן ובניו. איתא בגמ' (מגילה, טז, ע"ב) עשרת בני המן וכו' כולו בהדי הדדי נפקו נשמתיהו. ואיתא בזוה"ק (תיקונים, נח, ע"א) שהם עשרה כתרין תתאין, זהו לאעדאה כתרין, שנסיר הכתרין דמסאבתא.

תט אויב - אוהב. כמ"ש (סנהדרין, כט, ע"א) קרי ביה הכי, והוא לא אויב, ולא אוהב לו - יעידנו.

ועוד. מדת גדולה. וכתיב (איכה, א, ט) כי הגדיל אויב. ועוד. כתיב (שמות, טו, ו) ימינך ה' תרעץ אויב. ואמרו (זוה"ק, לך לך, פו, ע"ב) וכד אתקשרת בימינא כדון אתבר שנאין, דכתיב ימינך ה' נאדרי בכח, ימינך ה' תרעץ אויב (ועיי"ש וארא, כז, ע"א. ל, ע"ב).

ועוד אמרו שם (בשלח, נב, ע"ב) רב חייא אמר, הכא אשתלים ידא וכלהו אצבען, ואשתלים ידא דאתכליל ביה בימינא, דהכי תנינו, כלא בימינא אתכליל ובימינא תליא, הה"ד ימינך ה' וגו', תרעץ

אויב. ולהיפך מצד הקלקול כתיב (איכה, א) השיב אחור ימינו מפני אויב. ועיין זוה"ק (בשלח, נז, ע"ב) מה כתיב בקדמיתא, השיב אחור מפני אויב, בההוא זמנא היא תרעץ אויב לזמנא דאתי וכלא הכי הוא. ועיי"ש סו, ע"א.

ועוד אמרו (שם, ויקרא, כד, ע"א) ימינך ה' תרעץ אויב, לאתכללא שמאלא בימינא, ואשלים דינא. ועיי"ש שמיני, לו, ע"א.

גבורה יסוד האש, כעס. וכתיב (דברים, לב, כז) לולי כעס אויב אגור. והוא בחינת אדום. ועיין צרור המור (האזינו) מראש פרעות אויב, כנגד החרב אשר הוחדה כנגד אדום האויב שהיה בעל חרב, דכתיב על חרבך תחיה (ועיין גיטין נח, ע"א).

ועוד. פחד. וכתיב (תהלים, סד, ב) מפחד אויב. ועוד. יד שמאל. וכתיב (עזרא, ח, לא) ויצלינו מכף אויב. ועוד. יסורים. יצחק תבע יסורים. ואמרו (ב"ב פ"ק) שמא בין אויב לאויב נתחלף לך. ועוד. גבורה, גיבור. ומי שגיבור גובר על זולתו. וכתיב (איכה, א, טז) כי גבר אויב.

תפארת רחמים. ואמרו (תנחומא, בשלח, טו) הופך רחמנותו לאכזריות, היה ה' כאויב בלע ישראל (איכה, ב, ה). ועיין מכילתא דרשב"י שם.

ועוד. שם הוי"ה. וכתיב (תהלים, צב, י) כי הנה אויבך הוי"ה. וכתיב (תהלים, עד, ח) זכר זאת אויב חרץ הוי"ה. ועיין דברי דוד (וזאת הברכה, לג, כו) בדרך שכתב רש"י בפסוק ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב, דבשר ודם א"א לעשות שתי מלאכות בידו אחת, פירוש רחמים ודין, אבל הקב"ה ימין שלו נאדר בכח, דהיינו רחמנות להציל לישראל, ובאותה ימין עצמה תרעץ אויב. ועיין רקאנטי (שמות, טו, ו). ורבינו בחיי (שם). ואברבנאל (שם). ואלשיך (תהלים, צח) שכתב, ימינך ה' נאדרי בכח, ובו עשה גם פעולת דין, כי ימינך ה' תרעץ אויב, ובשמאל רחמים, עיי"ש. ועיין אור החיים (בשלח, טו, ו). וכלי יקר (שם, ב). ובית הלוי (בשלח, יד, לא). והעמק דבר (בשלח, טו, ו).

ועוד. תורה. ועיין זוה"ק (בשלח, נח, ע"ב) כל זמנא דישראל ישתדלון באורייתא אתבר חילא ותוקפא דכל עז, הה"ד ימינך ה' תרעץ אויב. ועיי"ש (נשא, קמב, ע"ב, אד"ר). ועיין ירושלמי (ר"ה, פ"ג, ה"ח).

נצח נו"ה, רגלים לרוץ. וכתיב (שמות, טו, ט) אמר אויב ארדף אשיג. ואמרו (זוה"ק, תיקונים, תיקון כ-כא, מז, ע"ב) ימינך ה' תרעץ אויב, ועלייהו איתמר, נעימות בימינך נצח. וכתיב (הושע, ח, ג) אויב ירדפו. וכתיב (תהלים, עד, ג) הרימה פעמך למשוואות נצח כל הרע אויב בקדש. ולהיפך כתיב (תהלים, עד, י) ינאץ אויב שמך לנצח.

ועוד. ממונו של אדם המעמידו על רגליו. וכתוב (משפטים, כג, ד) כי תפגע שור איבך או חמרו תעה, השב תשיבנו לו. ואמרו (מדרש אגדה שם) אל תאמר אחר שהוא איובי, אני לא אחזיר לא שורו ולא חמורו, אל החזירהו ושכרך כפול מן השמים, ומנ"ל דשכרו כפול, שנאמר השב תשיבם, כמו שהמילה כפולה כך שכרך כפול. ועוד. אמרו (מעילה, יז, ע"א) א"ל, מי שיש לו איוב יעני או יעשיר, א"ל יעני.

הוד לפני עור לא תתן מכשול. ועיקר המכשול בדרך ברגליו, ההוד, שנהפך לדוח, כנודע. וכתוב (דה"י, ב, כה, ח) יכשילך האלקים לפני איוב, כי יש כח באלהים לעזור ולהכשיל. ולכך אומרים בתפלת הדרך, ותצילנו מכף כל איוב ואורב בדרך.

ועוד. בניו של אדם נו"ה, כרעא דאבוה. ואמרו (סנהדרין, צה, ע"א) א"ל הקב"ה לדוד עד מתי יהא עון זה טמון בידך וכו', רצונך יכלו זרעך או תמסר ביד איוב, אמר לפניו רבש"ע מוטב אמסר ביד איוב ולא יכלה זרעי. ואמרו (שמ"ר, לח, ד) צר לאבות ואיוב לבנים.

יסוד טוב בחינת יסוד (עיין זוהר, תרומה, קכח, ע"ב). וכתוב (הושע, ח, ג) זנח ישראל טוב, איוב ירדפו. ובירושלמי (ר"ה, פ"ג, ה"ה) אמרו שקאי על תורה. א"ר יודה בן פזי, זנח ישראל טוב איוב ירדפו. ואין טוב אלא תורה, היך מה דאת אמר (משלי, ד, ב) כי לקח טוב נתתי לכם תורתני אל תעזבו. וכן קאי על חסד שאיקרי טוב.

ועוד. דוד המלך, בנה שיתין - יסודות לביהמ"ק ולא שלט בהם איוב. ועיין יוסף תהלות (תהלים, קב, כה) ואם היה בונה דוד ע"ה לא היה שולט איוב בו כמו היסודות אשר בנה שלא שלט איוב. והבן יסוד - שלום, היפך איוב. ועיין ככר לאדן (סימן ט). ועיין בית עולמים (דף קמב, ע"ב) כשאין זכות בדור הקב"ה אומר כביכול קלני מראשי, קלני מזרועי, שאין כח בזרוע להלחם בשנאני?; ואז ח"ו הקליפות יונקים מהתפשטות הידים. וז"ס הכתוב ואתה בן אדם האנח וגו' אל שמועה כי באה וגו' ורפו כל ידים וכל ברכים תלכנה מים, שמים הזדונים אחידין ברגליו, והם סוד מיין בישין מנקב שמאלי שביסוד, ועי"ז יונקים מידי הנ"ל, וכמ"ש השיב אחר ימינו מפני איוב.

ועוד. עיין מעילה (יז, ע"א) שפעם אחת גזרה המלכות וכו', ושלא ימולו את בניהם, וכו', חזר ואמר להם מי שיש לו איוב יכחיש או יבריא, א"ל יכחיש, א"ל אם כן ימולו בניהם לשמונה ימים ויכחישו.

מלכות ארץ. וכתוב (ירמיה, לא, טו) ושבו מארץ איוב.

ועוד. שעה, סוד מלכות, כמבואר בליקוטי ש"ס לאריז"ל. ואמרו (מכילתא, משפטים, כ) איוב, ר' נתן אומר בישראל עצמו הכתוב מדבר, אלא מה ת"ל איוב, אלא אם הכה את בנך או עשה עמך מריבה, נעשה איוב לשעה.

נפש כתיב (תהלים, ז, ו) ירדף איוב נפשי. נפש - מעשה. ועיין רש"ר הירש (משפטים, כג, ד) איוב, משורש איב, קרוב לעקב, להזיק למישהו מאחורי גבו, ולעכב, למנוע, בלשון חכמים. והריהו מציין שנאה המתגלה במעשים, ואילו שנא, מציין יותר שנאה בלב. ועיין מלבי"ם (משפטים, כג, ה) ויש הבדל בין איוב ושונא, שהאיוב איבתו גלויה ומבקש להרע לו, לא כן השונא.

רוח כתיב (ירמיה, יח, יז) כרוח קדים אפיצם לפני איוב. ועיין רלב"ג (איוב, לא, מ) מכת איוב תגביה אותי ותרכבני על הרוח, שיבלבלי ויניעני הנעות חזקות ותסור ממני התושיה אשר הייתי מתנהג בה מרוב הבלבול והערבוב אשר ערבב שכלי זה המכאוב.

ואמרו (ב"ב, טז, ע"א) אמר רבה, איוב בסערה חירף, ובסערה השיבוהו. בסערה חירף, דכתיב אשר בסערה ישופני, אמר לפניו רבש"ע, שמא רוח סערה עברה לפניך ונתחלף לך בין איוב לאיוב, בסערה השיבוהו וכו'. ועיין בניהו בן יהוידע (שם), אמר איוב אדרוף אשיג, זה קאי על איוב, כי איוב הוא אותיות איוב, וכן מ"ש תרעץ איוב, זה גם קאי על איוב. ואמרו (ילק"ש, שמות, טו, רמז רנ) כך היה פרעה הרשע עומד ומנאץ בתוך מצרים, אמר איוב ארדוף אשיג אחלק שלל, ורוח הקודש מלעגת עליו ואומרת לו נשפת ברוחך.

ועוד. רוח דקלקול, כף הקלע. וכתוב ואת נפשך איובך יקלענה בכף הקלע.

נשמה עיין קהלת יעקב (ערך כח) הנשמה נקרא כח (זוהר, מקץ, קצו, ע"ב) כל אשר תמצא בידך לעשות, בכרך, דא נשמתא דבר נש דאייה חילא ותוקפא דבר נש, וכן בזוהר וישלח (קעד, ע"ב) כחך דא נשמתא דבר נש וכו', וז"ש וילכו בלא כח לפני רודף, שאלמלא היה בהן (נפש רוח) נשמה קדושה לא שלט בהן איוב. וז"ש ימין הוי"ה, ישראל שהן מסטרא דימינא כשהן נאדרי בכח (נפש, רוח) נשמה, אז ימינך הוי"ה תרעץ איוב.

חיה עיין רמב"ן (בראשית, כז, מ) שיחיה במלחמותיו, כי ינצח ולא יפול ביד איוב.

יחידה עיין רש"י (ירמיה, מט, לא) בדד ישכוננו, בטח ביחידות, אין צריכין להתאסף ולישב ברוב אדם שאין יראים שיבא איוב עליהם. וזהו היפך המהלך יחידי בלילה ולבו נוקפו פן יפגע בו ליסטים או איוב. ועיין שער הפסוקים (בשלח) שפעם אחת הזכיר בלשון יחיד תרעץ איוב, ואח"כ בלשון רבים תהרס קמך, ואח"כ חזר בלשון יחיד, אמר איוב, עיי"ש. ועיין של"ה (ווי העמודים, פרק כז) טעם שנאמר לשון יחיד. וכן אלשיך (דברים, לד, כו-כז). וכן אברבנאל (דברים, לד, מג). ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות:

שאלה איך להגיע ל"אין" שבנפש לכבוד מו"ר שליט"א

בס' דע את נפשך הרב מבאר שהאדם יכול לזהות עיקר יסודו ע"י המבט היסודי ה"אין" של הנפש, שהוא ע"י הנקודת השקט פנימי בנפש. כיון שספר זו היא דרך יותר קרובה לרוב נפשות (משא"כ הדרכים של ה"אין" שנכתבו בס' בלבבי משכן אבנה ח"ז ובס' דע את נשמתך), מהי הדרך הפשוטה ששייך רוב בני"א, להגיע ל"האין" של הנפש? (חישבתי שהדרך לזה הוא כמו שהרב מבאר ב"דע את התבודדותך", שע"י שמיעת ניגון או ריח נעים או טעימת דבר מתוק, אמנם האם עצות אלו ג"כ דרך להגיע לה"אין", שהיא נקודה כ"כ עמוקה בנפש??)

י"ש כחך להרב

תשובה ככל שהאדם מגיע לשקט עמוק יותר כן נוגע באין שבנפש. ולכך שמיעת ניגון או ריח נעים וכו' הם חלק אפשרי להגעה לשקט.

אולם על דרך כלל אם האדם לא איזן את שורש מדתו הרעה ולא השקיט את רצונותיו אינו יכול להגיע לשקט עמוק ועדין ולבקוע לאין שבנפש.

שאלה הכוחות בלבבי לכבוד הרב שליט"א.

הרב כתב כמה וכמה פעמים שצריך לדעת את שורש הנפש של המחבר כדי לדעת למי בדיוק נכתב הספר, וכיצר להשתמש בדברים הכתובים בו.

לפ"ז שאלתי, האם סדרת "בלבבי" מיועד עבור אנשים בעלי שורש/יסוד מסוים? (בדומה ל"שורש נשמתו" של הרב)

והאם הרב יכול בבקשה לפרט לבעלי מיזוג אחרים ספרים שונים שעל ידיהם ניתן להכנס לשערי העבודה. תודה רבה

תשובה הכוחות שמרכיבים ספרים אלו בתמצית הם:

א- תמימות.

ב- סדר.

ג- בנין.

ד- עולם ברור.

ה- עומק רגשי מובנה.

ו- עומק שכלי מובנה.

ז- חיבור מהשורש לענפים, וכללות כל הענפים.

ח- קיבוץ כל השיטות, בבחינת דן מאסף לכל המחנות.

ט- מחשבה מופשטת, ומחשבה מולבשת.

י- כח מעשי מובנה.

בכל ספרים מתגלים בבירור "חלקים" מהנ"ל, ולא כולם עיקרים בו. ויתר על כן, יש מדרגת אור ויש מדרגת ניצוצות. ויש וחלקו באור הנ"ל, ויש וחלקו בניצוצות. שאר הספרים והדרכים זהו שאלה כללית ורחבה מאוד, ועוד חזון למועד אי"ה ית"ש.

שאלה הכנעה והבדלה לכבוד הרב, שליט"א,

1 - לא הבנתי את הקושי לעשות הכנעה והבדלה בנפרד?

2 - איך אפשר לעשות את שניהם יחד?

תשובה כתב בספר לקט אמרי פנינים בשם הבעש"ט (והובא בבעל שם טוב על התורה, במקור מים מים חיים, נח, עמוד התפלה, אות פ"ג) וז"ל, ויכניע עצמו בהכנעת עפר ואפר ממש, בהשתתפות נפש כל חי תולע קטן, אין ממש בטל ומבוטל, אזי מתברר הניצוץ הקדוש ונתחבר למעלה אל החיות האמיתית, ואז ע"י ההכנעה הגדולה בא ההבדלה מלמעלה שלא יפול מרוב ההכנעה למטה, ובהכרח נעשה הבדלה בין טוב לרע, והרע נופל למטה לנוקבא דתהומא רבה, ואח"כ בא המתקה באור וחיות אלהות, וטועם מעין עוה"ב.

ועיין זוהר חי (בראשית כד ע"א) וצריך להבדלה להבדיל ולהסיר הקליפה ע"י הכנעה.

והרי מבואר שהכנעה ללא הבדלה יכול ליפול למטה, כי כח הרע מושכו למטה, ורק כאשר נבדל הרע נקשר לעילא, כי רע המפרידו?.

ועיי"ש וז"ל, ע"י הכנעה זאת אם הוא בלב אמת לאמתו, תיכף יש הבדלה, ובדלים ממנו כח המסכים והחומות, כי ע"י הכנעה אמתית שמפזר כל הונו ומדרגות שלו לחיילות הסובבים, חיילות הקדושה, והוא נשאר עני ואביון ומשתף עצמו עם כל בעלי חי, אז בדלין כל המסכים שנעשו באחיזת עינים, וע"י הבדלה הזה בא להתקה אמתית עד שנפשו נכללת באור א"ס שבתוך ההיכלות ואותיות.

ועיין עוד היכל ברכה (לך לך) וז"ל, הכנעה הבדלה המתקה, עיבור ניקה מוחין, עולמות נשמות אלוהות. והבן שמקבלים אהדדי. ושם (וישלח) הקביל זאת לניקוד, חולם חיריק שורוק. ושם (משפטים) הקביל זאת לאורות, ניצוצין, כלים. ובאוצר החיים (בא) כתב וז"ל, ופסח נשחט בשלש כיתות, קהל עדה ישראל, כטעם יחוד ברכה קדושה, אברהם יצחק יעקב, מחשבה דיבור מעשה, הכנעה הבדלה המתקה, עיבור ניקה מוחין, אריך קציר? קצר? בינוני וכו', דורון תפלה מלחמה, וכו', נפש רוח נשמה, חיבור זיווג נישוק,

תודה רבה הרב

תשובה א. יש את עצמותו ית"ש, ויש את "גילוי",

וכח גילוי זה נקרא שכניה. והנשמות שהם חלק אלוק ממעל, זה קאי על הגילוי. והם אינם חלק במובן של חלקים נפרדים, אלא חלק מתוך דבר שלם אחד, כדוגמת המנורה במקדש שהייתה מקשה זהב, ויש לה שבעה קנים, שכל קן הוא חלק מן המקשה.

ב. כנ"ל, זה קאי על כח הגילוי ולא על עצמותו, והם חלק מן השלם, אולם כעין מקשה אחת.

שאלה אני מעוניין בהדרכה איך לעבוד את ה' התחלתי לעבוד

התחלתי לעבוד לפי הסדר הכתוב בספר,

וזה הצליח דרכי.

אבל התלוותה לזה תחושת עצבות שגרמה לי להפסיק.

מדוע ומה אעשה שזה לא יחזור?

תשובה יתכנו כמה סיבות. ולאחר שיבורר הסיבה ניתן יהיה בס"ד לברר פתרון.

א. מבט שהמלאכה מרובה.

ב. הכרה היכן אני נמצא ומהי מדרגתי.

ג. כאב על הזמן שעד הנה שלא נוצל כראוי.

ד. חוסר רצון דק בעומק הנפש לבטל עצמו לבורא, ולחוש שאני איני כלום.

ה. ספקות על אמיתות הדרך, או התאמה אישית לדרך.

ו. צורת העבודה מעשית לא מדויקת הן באופן כללי, והן באופן פרטי בהתאמה עבורך.

שאלה שורשי התנועות הנפשיות לכבוד מו"ר שליט"א

בענין השיעורים המופלאים שהרב מוסר כעת על שורשי התנועות הנפשיות, מחמת שאיני קולט ע"פ איזה סדר הרב מסדר את השיעורים, איני מקבל את התועלת הנרצית, ועל כן נפשי בשאלתי אם הרב מוכן להסביר מטרת סדרה זו וע"פ איזה סדר היא נבנית.

תודה רבה על שהרב מפנה מזמנו ומכוחותיו למענינו.

תשובה לכל אדם יש את כל ארבעת היסודות, ובפרטות יש לו

עיי"ש בהרחבה. ועוד כתב (ויקרא) שמקביל לכוונה תורה מצוה, ר"ת כת"ם. ועיי"ש עוד בפ' וילך. ועיין עוד זוהר חי, בראשית כ"ד ע"א. [לא ברור ציטוט מהיכן זה?] שמעתי ממורי (הבעש"ט) בתקוני תפלה צריך הכנעה הבדלה המתקה. ובאמת כל כתבי האר"י נכללים באלו השלשה.

ועיין רשפי אש, אות פ"ד. תולדות יעקב יוסף, נח, אות ג'. קונטרס אחרון. כתונות פסים, בהר. זאת הברכה, אות י"ג ואות כ"ה. ובן פורת יוסף, לך לך. ושארית ישראל, שער השובבי"ם, דרוש ז'. ועיין טהרת הקודש, מבוא השער, פרקים ג'-ד', שביאר ענין זה בלשון פשוטה ובהרחבה.

והבן מאוד שיש שני מהלכים בהכנעה, ובכל פעם דברו באופן אחד מהם. ואלו הם.

א. הכנעה מלפני השי"ת.

ב. הכנעה - להכניע את הרע.

לדוגמא. הכנעה לפני השי"ת, עיין תולדות יעקב יוסף (וזאת הברכה אות יג) וז"ל, וזהו הכנעה כאילו הוא אינו מדבר רק השכינה. וכן הלשון שהוזכר לעיל, "עיי הכנעה זאת אם הוא בלב אמת לאמיתו", זהו הכנעה לקב"ה. וכן באוצר חיים (קדושים) וז"ל, וזהו הכנעה מאוד לפני ית"ש. ובזוהר חי (בראשית כד ע"א) וז"ל, הכנעה, אין, לב נשבר לפני קונו. ושם (ריז ע"א) וצריך הכנעה עד אין לפני קונו. והוא בחינת שער הכניעה בחובות הלבבות.

שאלה חובת הלבבות פרק חמישי בשער הייחוד - החלק מהאין לו תכלה שלום כבוד הרב,

למדנו בחלק החמישי שער הייחוד בחובת הלבבות שלא ניתן לחלק את ה"אין לו תכלה".

זו כפירה חדשה לומר חס ושלוה שהקב"ה הוא אין סופי והוא בלתי מוגבל והעולם נברא כ"חלק" חס ושלוה מהבורא. כך רוצים הכופרים לומר כביכול שהעולם היה תמיד כי הוא חלק מהנצחי חס ושלוה.

והחובות הלבבות דחה טענה זו בחלק השלישי של הפרק שאי אפשר לחלק את הבלתי מוגבל.

על כך יש לי שאלה כבוד הרב, שמתחלקת ל2.

1. אין הנשמות הם חלק אלוקי אם לא ניתן לחלק את הבלתי מוגבל ?

2. למדנו שהקב"ה התורה ועם ישראל חד הם. איך אפשר לצרף חלק לשלם שהוא בלתי מוגבל ?

יסוד אחד חזק.

ועל כל אדם ואדם לברר מהו היסוד החזק שבו.

סדרה זו באה לבאר את שורש התנועה שבכל יסוד, ולפי"ז על כל אדם לברר לעצמו איזה תנועה עיקרית אצלו. רוח - קיום. אש - כילוי. מים - התרחבות. עפר - צמצום.

ומתוך בירור זה הוא יודע את חלקו השורשי, ואזי עליו לברר את חלקו הפרטי בתוך אותו יסוד.

א. מבט שהמלאכה מרובה.

ב. הכרה היכן אני נמצא ומהי מדרגתי.

ג. כאב על הזמן שעד הנה שלא נוצל כראוי.

ד. חוסר רצון דק בעומק הנפש לבטל עצמו לבורא, ולחוש שאני איני כלום.

ה. ספקות על אמיתות הדרך, או התאמה אישית לדרך.

ו. צורת העבודה מעשית לא מדויקת הן באופן כללי, והן באופן פרטי בהתאמה עבורך.

שאלה זוג של תשע מידות מה יכול האדם לעשות בעבור בניו או בנותיו אם הוא חושש שהם באים מאחד מן התשע מידות ח"ו.

תודה מאד להרב שליט"א.

תשובה אמרו (נדרים, כ, ע"ב) המורדים והפושעים בי, אלו בני תשע מדות, בני"י אסנ"ת משגע"ח, בני אימה, בני שנואה, בני נידוי, בני תמורה, בני מריבה, בני שכרות, בני גרושת הלב, בני ערבוביא, בני חצופה. ופירש הר"ן (שם) שלפי שיש צד עבירה ביצירתן הווי מורדין ופושעין. ולשון הטור, פוגם הולד. ולשון הב"ח (או"ח סימן רמ) הולד יהיה פגום כשהיה נוצר ע"י ביאה זו. ועיין פרישה (אהע"ז, סימן כה) וז"ל, ז"ל מור"ש, וכו', פגם גדול יש בו. ובבעלי הנפש לראב"ד כתב, פוגם את הוולד, ופוגם את עצמו.

ועיין פרישה או"ח סימן ר"מ. ועיין מאמר מרדכי שם. ועיין זוה"ק, דברים, רל, ע"א. ושם, פקודי, רס"ז. וחמדת ימים, שבת קדש,

פרק ט'. ומשנת חסידים, מסכת תפלת?
העשייה, פ"ו. ומחשף הלבן, יתרו.

ועיין לשם שבו ואחלמה (חלק הביאורים, שער העקודים, פ"א) בני תשעה מדות שאמרו בנדרים ספ"ב וכו', הנה פשוט הוא שהם בסכנה גדולה למאד, וכו', עיי"ש.

ותיקון תשע מדות אלו בזמן, עיקרם בין ר"ה ליוה"כ, כמ"ש בילק"ש (ישעיהו, פ"א, רמז שפט) רחצו הנכו? וגו', תשע מדות כתיב כאן כנגד תשע ימים שבין ר"ה ליוה"כ, ומה כתיב אחריו, לכו נא ונוכחה יאמר ה', אם יהיו חטאכם כשנים כשלג יליבנו. ד"א, כנגד קורבנות ר"ה, פר אחד, איל אחד, כבשים בני שנה. עיי"ש.

ועיין (ברכות, כט, ע"א) הני תשע של ר"ה כנגד מי. ועירובין (מ, ע"א) ר"ה שחל להיות בשבת, לבי"ה מתפלל תשע. ור"ה (לד, ע"א) תשע תקיעות. ושורש הארה זו הוא ט' תיקוני דיקנא דז"א, כנודע, עיין זוה"ק, דברים, קמז, ע"א. ושורש הפגם נעוץ בכך שהנוק' יצאה נקודה אחת ונחסר? ט"ס, כנודע. והז"א תחלה היה תלת גו תלת, ונעשה ו"ק. ואח"כ גדל ונעשה לו ג"ר, נעשה ט"ס. וזהו שורש התיקון. ועיין עמק המלך (שער טז, פרק ס"ה) י"ג מדות בהתפללו על עון מחילת העגל, ובמרגלים לא זכר אלא תשע, הענין כי עון העגל היה פוגם בז"א, עיי"ש. ועיין קהלת יעקב (ערך תם) תם (ז"א) ר"ת תשע מדות. ועיין ברית כהונת עולם (מאמר אילו של יצחק, פרק נ"ח) תשע פעמים מדה, גימט' אמת. סוד איש תם, אמת, א-תם. ועיי"ש מאמר פיתוחי חותם קודש, פ"ב, ופ"י. ופרי עץ חיים, שער הסליחות, פרק ח. ועץ חיים, שער הפרצופים, דרוש ב'. ועשרה מאמרות, מאמר אם כל חי, ח"ב, סימן טז. ושיח יצחק, ח"א, דרוש לשבת בראשית.

ולכן עיקר התיקון למעשה בכללות, התדבקות בתשע מדות של רחמים שהוזכרו במרגלים. ובפרטות לכל אחד מן התשע תיקון ומדה לעצמו. וזהו שורש גדלות בין ט' יום ויום אחד, וט' חדשי עיבור, ותשע שעות של יום. עיין תענית, כה, ע"ב.

ויתר על כן כל מדרגת תשע תיקון לכך. כגון (ברכות, לב, ע"ב) חסידים הראשונים היו שוהים תשע שעות ביום בתפלה. עיקם הכתוב תשע אותיות ולא הוציא דבר מוגנה מפיו (פסחים, ג, ע"א).

טהרה בתשעה קבין, ועוד. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829